

Maakuntakaavan ohjausvaikutus ja yhteensovittava rooli tulee säilyttää

Alueidenkäyttölaissa tulee säilyttää alueidenkäytön suunnittelujärjestelmän peruseriaatteen. Tämä tarkoittaa tarkentuvaa kaavajärjestelmää, jossa yleisillä kaavatasoilla on ohjausvaikutus yksityiskohtaisempaan kaavoitukseen. Maakuntakaavan keskeinen tehtävä on yhteensovittaa valtakunnallisia ja alueellisia tarpeita sekä erilaisia intressejä, ja välittää niitä yksityiskohtaisempaan suunnitteluun. Tämän tulee olla maakuntakaavoituksen lähtökohta myös jatkossa.

Orpon hallituksen lainsäädäntöhankkeista kuntien ja maakunnan liittojen tehtävien kannalta eräs oleellisimpia on alueidenkäyttölain uudistus. Alueidenkäyttölaki luo pohjan koko suomalaiselle maankäytön suunnittelujärjestelmälle ja kaavoitukselle. Suunnittelujärjestelmä muodostaa kaikkine yksityiskohtineen kokonaisuuden, jonka osat ovat monimutkaisissa vuorovaikutussuhteissa toisiinsa.

Hallitusohjelmaan on kirjattu tavoite maakuntakaavan yksityiskohtaisuuden ja oikeusvaikutteisuuden keventämisestä. Toisaalta hallitusohjelmasta välittyy yleinen pyrkimys nopeuttaa ja notkistaa suunnittelujärjestelmää, tehostaa sen toimintaa ja kustannusvaikuttavuutta sekä vahvistaa erityisesti yksityisten investointien vaatimaa ennustettavuutta. Maakunnan liitot näkevät hallitusohjelmakirjauksen mukaisen maakuntakaavan yksityiskohtaisuuden ja oikeusvaikutteisuuden keventämisen mahdollisena.

Maakuntakaavan kyky yhteensovittaa erilaisia näkemyksiä ja toisinaan ristiriitajakin, ei ole korvattavissa millään muulla välineellä suunnittelujärjestelmässämme.

Maakuntakaavan merkittävin tehtävä on yhteensovittaa niin valtakunnalliset, maakunnalliset kuin paikalliset tavoitteet toisiinsa. Se ei katso vain yhden osapuolen etua, vaan on demokraattinen ja osallistava väline erilaisten tarpeiden yhtäaikaiseen tarkasteluun ja arviointiin. Suunnittelun sujuvuuden ja strategisesti tärkeiden hankkeiden etenemisen varmistamiseksi ylikunnallisen yhteensovittamisen tehtävä tulee säilyttää maakunnan liitoilla. On keskeisen tärkeää ymmärtää, ettei maakuntakaavaprosessin merkittävin osa ole kaavan piirtämissuoritus, vaan sen taustalla suoritettu laaja, monipuolinen ja osallistava sovitte- ja suunnitteluprosessi.

Yhteensovittamiskyvyn heikentäminen olisi lyhytnäköistä sujuvuuden kannalta. Esimerkiksi liikennejärjestelmäsuunnittelun kannalta painetta olisi pikemminkin yhteensovittamisen vahvistamiseen.

Maakuntakaavan ohjausvaikutus tuo luotettavuutta ja pysyvyyttä Suomen kannalta kriittisille elinkeinoelämän investoinneille.

Maakuntakaava kattaa koko maan, ja on ainoa kaavataso suuressa osassa Suomea. Tällaisena se on ketterä suunnitteluväline, joka mahdollistaa uutta maankäyttöä, kuten vihreän siirtymän hankkeita. Maakuntakaavalla ratkotaan kuntarajat ja jopa maakuntarajat ylittäviä vaikeita kysymyksiä ja intressiristiriitoja, joihin yksittäiset kunnat eivät toimivaltansa puitteissa voi tarttua. Tällainen instrumentti tarvitaan jatkossakin, jotta investoinnit voivat edetä, ja saavuttaa rahoitusmarkkinoilla luottamusta. Maakuntakaavan ohjausvaikutuksen murentaminen horjuttaisi suunnittelujärjestelmän tuottamaa ennustettavuutta.

Lakiuudistuksen tulee edistää kestävä kehityksen innovatiivisia ratkaisuja. Tämä edellyttää yksityisen ja julkisen yhteistyön lisäämistä sekä monitieteelliseen tietoon ja uusiin innovaatioihin perustuvia ratkaisuja, joita myös yritykset tuottavat. Tähän tarvitaan monia toimintojen sijoittelua ja verkostoyhteistyötä koskevia sekä investointeihin kannustavia ratkaisuja. Aiheita ovat esimerkiksi fossiilivapaa energia, kiertotalous ja biotalous. Tätä kehitystä voidaan maakunnan maankäytön ja muun yhteistyön avulla edistää. Jotta vihreän siirtymän vaatimien investointien ja hankkeiden pikainen edistäminen olisi mahdollista, tulee kaavoitusta koskevan lakiuudistuksen pohjautua vahvasti olemassa olevaan suunnittelujärjestelmään ja sen jo koeteltuihin oikeuskäytäntöihin. Sisällöllisesti vähäisten kirjausmuutosten suuri määrä pykälämuotoiluissa johtaa tilanteeseen, jossa uutta oikeuskäytäntöä joudutaan odottamaan vuosikausia. Tämä ei varmasti lisää investointihalukkuutta Suomeen.

Sujuvuuden ja kustannustehokkuuden kannalta ratkaisevaa on se, että alueidenkäytön suunnittelujärjestelmässä asioita ratkotaan oikeilla tasoilla ja tarkoituksenmukaisella selvitystarkkuudella.

Jos hallitusohjelmakirjauksessa kuvattuun prosessien nopeuttamistavoitteeseen halutaan suhtautua vakavasti, on välttämätöntä käydä läpi koko nykyinen suunnittelun ohjauksen koneisto kaikkine keinoineen. Asetuksista, erityislainsäädännöstä, soveltamisohjeista, alueellisista soveltamisen tulkinnoista, erilaisista oppaista, sekä täysin kohtuuttomaksi paisuneesta selvitystaakasta löytyvät matalalla roikkuvat hedelmät suunnitteluprosessien nopeuttamiseen. Suuri osa suunnittelujärjestelmän pöhöä aiheuttavista tekijöistä on syntynyt pidemmän ajan kuluessa, varsinaisten lainsäädäntöprosessien ulkopuolella.

Maakuntahallitusten puheenjohtajat edellyttävät, että ympäristöministeriö ryhtyy toimenpiteisiin edellä mainittujen alueidenkäyttölain uudistuksen valmistelussa havaittujen epäkohtien korjaamiseksi.

Lisäksi maakuntahallitusten puheenjohtajat tuovat esiin lain valmisteluun liittyviä epäkohtia. Mittavaa lakiuudistusta käsitellään kiireisellä aikataululla pilkottuna useisiin pykäläkokonaisuuksiin. Valmistelevan työryhmän 28 edustajasta vain neljä edustaa kuntia ja maakuntia, eli varsinaiset lain soveltajat ovat työryhmässä selkeästi aliedustettuina. Kuntien ja maakunnan liittojen viestiä ei ryhmässä haluta kuulla.

Alueidenkäyttölain uudistuksessa tulee kaavoitusta, valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita ja suunnittelujärjestelmää koskevaa valmistelua viedä eteenpäin tiiviissä yhteistyössä kuntien ja maakuntien kaavoituksen asiantuntijoiden kanssa, alueellista ja paikallista demokratiaa kunnioittaen.

Manner-Suomen maakuntahallitusten puheenjohtajat

Lisätiedot: Maakuntahallitusten puheenjohtajien puheenjohtaja Jukka Kopra Etelä-Karjala, puh. 0400 515 066